

Vlaams
Parlement

stuk **1306** (2011-2012) – Nr. 4
ingediend op 25 november 2011 (2011-2012)

Hoorzitting

over de hervorming van het secundair onderwijs,
thema aansluiting arbeidsmarkt en hoger onderwijs

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door de dames Kathleen Helsen en Gerda Van Steenberge

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

1306 (2011-2012) – Nr. 1 t.e.m. 3: Verslagen over hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door de heer Fons Leroy	4
2. Uiteenzetting door de heer Erik Peeters	7
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	9
3.1. Tussenkost van mevrouw Ann Brusseel	9
3.2. Tussenkost van mevrouw Kathleen Deckx	10
3.3. Tussenkost van mevrouw Elisabeth Meuleman	10
3.4. Tussenkost van mevrouw Sabine Poleyn	10
3.5. Tussenkost van mevrouw Goedeke Vermeiren	11
3.6. Tussenkost van mevrouw Vera Celis	11
3.7. Tussenkost van mevrouw Kathleen Helsen	12
3.8. Tussenkost van de heer Filip Watteuw	12
3.9. Tussenkost van mevrouw Marleen Vanderpoorten	12
3.10. Tussenkost van de heer Boudewijn Bouckaert	13
4. Antwoorden van de sprekers en replieken	13
4.1. Antwoorden van de heer Fons Leroy	13
4.2. Antwoorden van de heer Erik Peeters	15
4.3. Replieken	16
Gebruikte afkortingen	18
Bijlage: Grafiek bij de uiteenzetting van de heer Erik Peeters	19

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen hield op 26 oktober 2011 een vierde hoorzitting over de hervorming van het secundair onderwijs, thema aansluiting van het secundair onderwijs met de arbeidsmarkt en met het hoger onderwijs. Voor het verslag van de eerste hoorzitting, zie *Parl. St. VI. Parl. 2011-12, nr. 1306/1*. In dit parlementair stuk is ook de oriëntatienota ‘Mensen doen schitteren’ van de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, opgenomen. Deze nota vormde de aanleiding voor een reeks van zes hoorzittingen. De tweede hoorzitting behandelde het thema schoolloopbaan (*Parl. St. VI. Parl. 2011-12, nr. 1306/2*), de derde hoorzitting het thema curriculum en didactiek (*Parl. St. VI. Parl. 2011-12, nr. 1306/3*).

1. Uiteenzetting door de heer Fons Leroy

De heer *Fons Leroy*, gedelegeerd bestuurder VDAB, merkt op dat zijn presentatie gebaseerd is op een advies van de raad van bestuur van de VDAB naar aanleiding van de nota van minister Smet over de hervorming van het secundair onderwijs.

De VDAB vertrekt van drie uitgangspunten. Vooreerst is een eventuele hervorming van het secundair onderwijs geen zaak van het onderwijs alleen. Ook actoren van de arbeidsmarkt zoals bedrijven, VDAB en sectorfondsen moeten die hervorming mee gestalten geven. Verder moet er coherentie zijn in de trajectmatige aanpak doorheen het onderwijs, met aansluiting op de arbeidsmarkt. Voor jongeren die afhaken moeten er naadloze overgangen zijn waardoor ze toch een plaats op de arbeidsmarkt kunnen vinden. Ten slotte dient de hervorming coherent en begrijpelijk te zijn, ook voor ouders en leerlingen.

De goede punten in de nota zijn de brede basisopleiding, de kennismaking met allerlei belangstellingsgebieden waardoor jongeren zin kunnen krijgen om zich op bepaalde terreinen verder te ontwikkelen. Het is belangrijk om gedifferentieerd te sturen op talentontwikkeling en competentiegericht leren. De nota sluit naadloos aan bij bepaalde ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, namelijk competentiegericht werken en talentontwikkeling op de arbeidsmarkt. Door de bredere oriëntering kunnen er ook bredere studiekeuzes worden gemaakt. Taalachterstand moet zo snel mogelijk worden opgespoord en geremedieerd om de integratie op de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Het inbouwen van schakelprogramma's en keuzemomenten is ook een goede zaak. Het inbedden van innovatieve leeromgevingen en nieuwe leerstrategieën is noodzakelijk omdat het initieel onderwijs tot op zekere hoogte coherent moet zijn met het levenslang leren waar ook afstandslernen en werkpleklernen een rol spelen. De nota besteedt ook aandacht aan vier hardnekkige pijnpunten van ons onderwijssysteem, namelijk de schoolse vertraging en het watervalstelsel, de schoolmoeheid en de ongekwalificeerde uitstroom.

De VDAB bekijkt de nota uiteraard vanuit de situatie van de arbeidsmarkt. Gelet op de demografische ontwikkelingen en op de lage werkzaamheidsgraad, is de arbeidsmarkt heel fragiel. Er is niet alleen een kwantitatieve schaarste, maar ook een kwalitatieve: vraag en aanbod sluiten steeds minder op elkaar aan. Veel jongeren maken studiekeuzes die slechts beperkte kansen bieden op de arbeidsmarkt. Deze jongeren moeten dus meteen na het verlaten van de school geheroriënteerd worden naar beroepen die wel perspectieven bieden. De studiekeuze zelf is weinig gedifferentieerd. Zestig percent van de leerlingen van het tso en het bso richt zich op drie studiegebieden die dan nog eens onderverdeeld zijn in typisch mannelijke en typisch vrouwelijke studierichtingen. Er ontstaan wel nieuwe studierichtingen in functie van de arbeidsmarkt. De vergroening van de economie zet zich door naar het tso en het bso. De modules die goede toekomstperspectieven bieden worden echter door weinig jongeren gevolgd. Werkgevers merken op dat afgestudeerden van de arbeidsmarktgerichte studierichtingen niet altijd klaar zijn voor de arbeidsmarkt. De scholing is niet altijd gericht op de bedrijfsbehoeften en ook de attitude laat soms te wen-

sen over. Ook de 6000 aso'ers die niet verder studeren zijn moeilijk te integreren op de arbeidsmarkt.

Het zal een aantal jaren duren vooraleer de hervorming van het secundair onderwijs zichtbaar wordt in de praktijk. Nochtans zal de arbeidsmarkt tegen 2015 met enorme uitdagingen worden geconfronteerd. Hij pleit ervoor om, binnen de krijtlijnen van de hervorming, vooruit te lopen op de hervorming door het bevorderen van een pragmatische samenwerking tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Ouders en leerlingen moeten wijze studiekeuzes kunnen maken waarbij de perspectieven op de arbeidsmarkt een rol spelen. De nota somt de sterktes en de zwaktes van het onderwijssysteem op. Men mag zich echter niet beperken tot het onderwijs zelf. Ook de 'stakeholders' moeten een inbreng kunnen doen. Daarbij denkt hij aan thema's als de levensbrede keuzebegeleiding, de oriënteringspraktijken, het werkplekleren, het organiseren van gemeenschappelijke opleidingstrajecten en het gebruiken van gemeenschappelijke infrastructuur.

Nog belangrijker dan de beroepsgerichte vorming is het verwerven van sleutelcompetenties waarvoor ook de Europese Commissie een referentiekader heeft vastgesteld. Jongeren die beschikken over generieke sleutelcompetenties zoals sociale vaardigheden, communicatievaardigheden, zin voor initiatief en ondernemerscompetenties, staan immers sterker op de arbeidsmarkt, ook al maken ze een studiekeuze die op zichzelf minder perspectieven biedt.

De VDAB is van oordeel dat er een goede afstemming moet zijn tussen de loopbaanbegeleiding en het onderwijs. Jongeren moeten in het onderwijs competentieportfolio's kunnen opbouwen die overdraagbaar zijn naar de arbeidsmarkt en die door de arbeidsmarkt verder gestoffeerd worden. Dat is nu al het geval in het beroepsonderwijs en bij instrumenten als My Digital Me en de JES-portfolio die gebruikt worden in de transitie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Het verwerven van arbeidsmarktinzichten is cruciaal. Daarom zet de VDAB een samenwerking op met de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB). De effecten op het werkveld zijn echter onvoldoende waarneembaar. Daarom zal de VDAB nu een instrument ontwikkelen, ook op vraag van de minister van Onderwijs, om ouders en leerlingen arbeidsmarktinzichten bij te brengen. Op de arbeidsmarkt is er een enorme vraag naar technische en technologische profielen. Als de hervorming daarop geen antwoord kan bieden, dan mist ze een deel van haar doelstellingen. Het is dus nodig om technische interesses op te wekken, wat met de brede vorming in de eerste jaren mogelijk zou moeten worden.

Het is belangrijk dat uitval door remediëring zoveel mogelijk voorkomen wordt. Arbeidsmarktspelers kunnen het onderwijs helpen door het opnemen van een proactieve bemiddeling bij mogelijke uitval. Ze kunnen jongeren perspectieven bieden, aanvullend op hun scholing, via werkplekleren, individuele beroepsopleiding of gewone contracten.

De VDAB vraagt ook dat men het secundair onderwijs zou bekijken in zijn overgang naar nieuwe onderwijsvormen. De arbeidsmarkt heeft veel belangstelling voor deze nieuwe onderwijsvormen omdat ze sterk vraaggericht zijn opgezet, maximale tewerkstellingskansen bieden voor de betrokken jongeren en ingaan tegen de stroom van onderwijsverlenging. Het gaat immers om korte opleidingstrajecten waarbij gebruik wordt gemaakt van eerder verworven competenties (EVC) en eerder verworven kwalificaties (EVK).

Men moet nagaan hoe het onderwijs kan inspelen op de snelle ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. In dat verband hecht hij, net als de werkgevers, veel belang aan de sleutelcompetenties. De arbeidsmarktgerichtheid is dus een blijvend aandachtspunt in de organisatie van het secundair onderwijs.

Hij beklemtoont dat men bij de herstructurering van het secundair onderwijs niet mag terugvallen in nieuwe watervalsystemen. Ook in het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) wordt die vrees uitgedrukt. Hij beseft dat het watervalstelsel wordt versterkt door het handhaven van het onderscheid tussen arbeiders en bedienden. Op dat vlak kunnen ook de arbeidsmarktspelers nog een bijdrage leveren. Het komt erop aan allianties voor talentontwikkeling te creëren. Op dit ogenblik zijn er al heel wat allianties tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Er is samenwerking op het vlak van stages en infrastructuur en bedrijfsleiders nemen verantwoordelijkheden op in het bestuur van onderwijsinstellingen. Daardoor is er een overdracht van talentontwikkeling van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Het onderwijs en het bedrijfsleven hanteren een aantal gemeenschappelijke uitgangspunten, onder meer de loopbaanbegeleiding.

Hij denkt dat er op korte termijn al bruggen kunnen worden geslagen tussen onderwijs en arbeidsmarkt. De klassieke voorbeelden zijn stageplaatsen voor leerlingen en leraren, het gezamenlijk gebruik van infrastructuur, het ter beschikking stellen van machines en het delen van arbeidsmarktinformatie. De leerlingen van tso en bso kunnen gedurende 72 uur gratis opgeleid worden binnen de VDAB-infrastructuur. De VDAB beschikt immers over bepaalde machines en infrastructuur die niet aanwezig zijn binnen het onderwijs. Daarmee bereikt de VDAB op dit ogenblik ongeveer 5000 leerlingen uit 250 scholen. Deze mogelijkheid zal worden uitgebreid in functie van de vrijstaande capaciteit. In sommige centra zal ook aan de leerlingen van het vijfde jaar een gratis opleidingskrediet worden gegeven. Die 72 uur zal ook worden aangevuld met een module over loopbaanbegeleiding en arbeidsmarktmogelijkheden. Klassieke instrumenten zijn de doedagen om kinderen in contact te brengen met de verschillende sectoren, bedrijven en functies. Visueel is dat het sterkst uitgewerkt in Het Beroepenhuis in Gent. Het is echter de bedoeling om in alle competentiecentra een sectoraal beroepenhuis uit te werken. De VDAB stelt ook heel wat informatie ter beschikking van het onderwijs, onder meer de afstandscursussen en de brochure 'Start van mijn loopbaan'.

In het kader van het levenslang leren krijgt men steeds meer te maken met gemengde onderwijscontexten waarbij gewerkt wordt met diverse doelgroepen. Werkzoekenden en jongeren van het initieel onderwijs zullen steeds vaker samen een opleiding volgen. Werkzoekenden hebben doorgaans een andere cultuur en een andere motivatie.

'Work in Progress' impliceert dat die allianties moeten worden geconcretiseerd in sterke onderwijs- en opleidingscontexten. Op vraag van de SERV heeft men gestalte gegeven aan het concept van de excellente centra. Dit concept werd mee geïnspireerd door de afstemmingsproblematiek op de arbeidsmarkt en door de moeilijke budgettaire tijden. Inmiddels werd dit concept goedgekeurd door het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC). Door een goede samenwerking tussen allerlei instanties voor onderwijs en opleiding moeten centra kunnen worden uitgebouwd waar de beste opleidingen worden gegeven door de beste instructeurs met de beste machines. Het zal dan niet gaan om VDAB-centra, maar om partnerschapscentra waar een kruisbestuiving mogelijk is tussen werknemers, leerlingen en werkzoekenden binnen dezelfde onderwijscontext. Het is de bedoeling dat de leerlingen daardoor worden uitgedaagd op het vlak van vakbekwaamheid en beroepsfierheid. De werknemers blijken de beste ambassadeurs van het beroep te zijn. Door het inbedden van testcentra binnen deze context kunnen ook EVC gestalte krijgen. Aldus worden sterke opleidingsgehelen gecreëerd die kunnen leiden tot een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Hij besluit dat de hervorming van het secundair onderwijs voor de VDAB kadert binnen het opzetten van leerladders, met springplanken voor degenen die dat nodig hebben. Het

moet gaan om een geolied geheel dat steunt op het bouwen aan competenties en het verzekeren van loopbanen.

2. Uiteenzetting door de heer Erik Peeters

De heer *Erik Peeters*, hoofd Dienst Onderwijsondersteuning en -ontwikkeling van KAHO Sint-Lieven, zal het hebben over de overgang tussen het secundair en het hoger onderwijs. Hij zal vooral ingaan op een instrument dat de studiekeuzebegeleiding van de zeventien- en achttienjarigen kan vergemakkelijken.

Hij vertrekt van een citaat uit de pers van de voorbije weken: de hogescholen botsen op de grenzen van de groei. Veel jongeren hebben de weg gevonden naar het hoger onderwijs. Daarvoor worden in de pers diverse redenen aangehaald.

Bij de vrije studiekeuze vanuit het secundair onderwijs kan men een aantal bedenkingen maken. Niemand wil nog vakman worden. Op de arbeidsmarkt is er nochtans een gebrek aan goede vaklui. Jongeren kiezen meer en meer voor het hoger onderwijs. Bij deze evolutie, die op zich niet negatief is, kan men toch een aantal bedenkingen maken. Het feit dat veel jongeren niet slagen in het hoger onderwijs komt neer op een enorme verspilling van talent en menselijke energie. Het is ook een verspilling van geld van de ouders en van de belastingbetaler. Ook het psychologische aspect is belangrijk voor de betrokken jongeren.

Het verstrekken van degelijke informatie is een essentieel element binnen de studiekeuzebegeleiding tussen het secundair en het hoger onderwijs. Vandaag de dag krijgen de jongeren in het secundair onderwijs heel wat informatie. Ze worden begeleid door hun eigen leerkrachten. Daarnaast zijn er ook de websites en de opendeurdagen van de instellingen voor hoger onderwijs. Goede informatie over het hoger onderwijs betekent vooral correcte en onverbloemde informatie. Men moet aan de student duidelijk kunnen zeggen wat zijn of haar slaagkansen zijn, gegeven een bepaalde vooropleiding. Dat is echter geen gemakkelijke zaak. Elke student die zich inschrijft in het hoger onderwijs zorgt immers voor extra inkomsten voor de betrokken instelling.

Men kan zich afvragen of een oriëntatieproef of een toelatingsproef een goede aanvulling zou zijn bij de informatie die nu al bestaat. Een oriëntatieproef impliceert dat er alleen een richting wordt aangegeven, terwijl een toelatingsproef werkelijk bepaalt of iemand al dan niet aan een bepaalde studierichting kan beginnen. Moet een dergelijke test verplicht worden? Moet dat al dan niet een bindend karakter hebben? Moet het gaan om een proef die specifiek gericht is naar een bepaalde opleiding, zoals de toelatingsproef Geneeskunde, of naar interessegebieden? Wat moet er bij de jongeren worden getest? Een dergelijke test moet zeker de voorkennis testen die nodig is om aan een bepaalde opleiding te kunnen beginnen. Het kan gaan om wiskundige kennis of om communicatieve en andere vaardigheden. Veel van die vaardigheden worden in de tekst opgesomd bij de sleutelcompetenties. Attitude en motivatie zijn eveneens doorslaggevende elementen.

Op het internet vindt men een waaier aan testen. De website www.studiekiezer.be bevat bijvoorbeeld de ZOBEST-test die jongeren attent maakt op hun belangstellingsgebieden. Deze test brengt echter geen competenties in kaart. Hetzelfde geldt voor de test SOS Studiekeuze. Deze lacunes werden ook vastgesteld door de onderzoekers van de dienst Onderwijsondersteuning en -ontwikkeling. Daarom werd een studiekeuzebegeleidingsinstrument uitgewerkt.

Met middelen van de associatie werd onder de naam Start-Competent een instrument uitgebouwd dat ondersteuning biedt bij studiekeuze, maar ook bij studiekeuzebegeleiding. Het belangrijkste doel van dit project is het tegengaan van de grote drop-out. Heel wat

studenten stoppen nog vóór ze een eerste keer getest zijn. Uit de stopzettersbevragingen blijkt dat 65 percent van deze groep aangeeft dat ze geen duidelijk beeld hadden van de studie. De beschikbare informatie dringt dus niet altijd door tot de jongere. Een tweede belangrijk antwoord is dat de studierichting te zwaar is. Waarom heeft men hen dan van start laten gaan? Voor al deze jongeren zijn er namelijk gebouwen, machines, docenten en administratie nodig.

Een belangrijk tekort binnen het studiekeuzeproces is het inschatten van de eigen competenties. Een leerling maakt deel uit van een bepaalde klasgroep en spiegelt zich aan zijn medeleerlingen. Het is echter veel moeilijker om de toekomstige opleiding in te schatten. De startcompetenties vormen het minimum dat noodzakelijk is om succesvol van start te kunnen gaan. Door dit instrument wordt de student geconfronteerd met zijn keuze en met zichzelf. De vraag is of de student in kwestie wel de geschikte persoon is voor deze opleiding, of hij daarvoor de competenties, de motivatie en de interesse heeft, maar ook of hij de nodige capaciteiten heeft. Het instrument is gericht op vier opleidingen, namelijk verpleegkunde, kleuteronderwijs, elektromechanica en industrieel ingenieur. Het is ontwikkeld met negen hogescholen en met de K.U.Leuven.

De organisatie van dit project verliep als volgt. Eerst werd een stuurgroep opgericht. De stuurgroep installeerde een resonantiegroep die op zijn beurt contact heeft opgenomen met een aantal organisaties die instaan voor studieadvies in het secundair onderwijs. Deze resonantiegroep heeft het project nauwgezet mee opgevolgd. Eerst werd een generiek basisinstrument uitgewerkt, vervolgens een opleidingsspecifiek zelftoetsingsinstrument en ten slotte een draaiboek.

Competenties die nodig zijn voor een bepaalde opleiding of een bepaald belangstellingsgebied werden in kaart gebracht: cognitieve competenties, communicatief vermogen, coöperatief vermogen en zelfstandigheid. Motivatie, interesse en verwachtingen spelen zeker ook een belangrijke rol in de kans op succes bij de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs.

Elk van deze competenties werd door de negen betrokken partijen grondig geanalyseerd. Op basis daarvan werden subcompetenties geïdentificeerd, werden gedragsindicatoren geformuleerd en werd een reeks van vragen ontwikkeld om de gedragsindicatoren te kunnen meten. Deze vragen kwamen terecht in een databank. Men zorgde voor variatie in de vragen. Niet alleen wordt de test daardoor aantrekkelijker voor de student. Het is ook niet mogelijk om alles op dezelfde manier te testen. Er werd dus een beroep gedaan op zelfinschattingsvragen, meerkeuzevragen, rangschikken, filmpjes over concrete situaties in het beroep en open vragen. Bij de centrale databank werd ook een handleiding gemaakt. Daardoor kan het instrument worden uitgebreid naar andere opleidingen of faculteiten.

Er is een website ontwikkeld, met de webapplicatie, Start-Competent. Alle studenten kunnen daar vrij naartoe surfen. Ook studiekeuzebegeleiders kunnen er gebruik van maken. Men dient wel aan te loggen voor deze website. Het is immers de bedoeling dat men de vragenlijst kan onderbreken zonder dat de gegevens verloren gaan. Het instrument wordt ook gebruikt voor studenten die zich na een aantal weken of maanden vragen stellen over de gemaakte studiekeuze. Iedereen kan inloggen in dit systeem. Op de webpagina van Start-Competent vindt men de vijf testen die werden ontwikkeld. Er is een algemene test die peilt naar belangstelling en motivatie en naar de begincompetenties die men overal in het hoger onderwijs nodig heeft, zoals studievaardigheid en begrijpend lezen. Vervolgens kan men een keuze maken voor een bepaalde studierichting. Na het invullen van de vragenlijst, krijgt men de resultaten. De vragen werden ontwikkeld door de negen hogescholen en door de universiteit. Men heeft zich gebaseerd op de vereiste competenties en op de niveaus die men voor die competenties voor ogen heeft.

Het is ook de bedoeling om de student een goed beeld te geven van de opleiding. Alle aspecten van de opleiding worden in beeld gebracht. De student moet voor zichzelf kunnen uitmaken of dit iets voor hem is. Bij de eindresultaten wordt dat gevisualiseerd. Bij het ontwikkelen van dit instrument hebben studenten deze tests afgelegd bij het begin van het academiejaar. Vervolgens werden de resultaten van deze studenten vergeleken met hun studiesucces bij de januari-examens. Zo heeft men kunnen in kaart brengen welke startcompetenties gecorreleerd zijn met de graad van succes. Men kan de resultaten ook meer in detail gaan bekijken voor bepaalde vaardigheden. Zo wordt de kandidaat-student geconfronteerd met de opleiding en met zichzelf. Het probleem is dat het instrument ook studenten afschrikt. Binnen een concurrentiële situatie kan men zich dat jammer genoeg niet zomaar veroorloven.

Ook studiekeuzebegeleiders kunnen aanloggen en de testresultaten bekijken samen met de student. Aan de hand van de ingevulde vragen kunnen bepaalde aspecten ook worden geredigeerd. Voor de studiebegeleiders is er een draaiboek voor het voeren van een oriënteringssprek op basis van de testresultaten.

Deze test werd wetenschappelijk onderbouwd. De resultaten van de vragenlijst die in september-oktober werden afgenomen, werden vergeleken met die van de eerste examenperiode. Er was een significant lineair verband met een matige positieve correlatie (zie grafiek p. 21).

De algemene conclusie kan zijn dat de opleidingsspecifieke vragenlijsten een voorspellende waarde hebben ten opzichte van de examenresultaten. De vragenlijsten kunnen ook belangrijk zijn om deficiënties van bij de start op te sporen en om de juiste begeleiding aan te bieden. De vragenlijsten zeggen echter niet alles. Er zijn nog heel wat andere factoren die het uiteindelijke examenresultaat van de studenten mee bepalen.

De politici moeten dus een antwoord vinden op de volgende vragen. Kan dit instrument nuttig zijn om de beschikbare middelen nuttiger te gebruiken? Kan de vrije studiekeuze met dit instrument gevrijwaard worden? Is het een goed idee om het instrument aan te bieden aan alle jongeren?

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkoms van mevrouw Ann Brussel

Mevrouw Ann Brussel zou van de heer Leroy wat meer uitleg willen over zijn uitspraak rond keuzes met geringe kansen op de arbeidsmarkt. Welke maatregelen stelt hij voor om foute studiekeuzes te voorkomen? Is het de bedoeling om, zoals een vertegenwoordiger van Agoria enige tijd geleden stelde, jongeren te stimuleren om te beginnen met opleidingen, bijvoorbeeld ingenieursstudies, en om hen te ontmoedigen voor andere opleidingen, bijvoorbeeld door te bepalen dat afgestudeerden van die studierichting geen recht hebben op werkloosheidsuitkeringen? Waarom kiezen jongeren onvoldoende voor bepaalde studierichtingen? Hebben zijn opmerkingen over een foute studiekeuze alleen te maken met tso en bso of ook met het hoger onderwijs? Zij denkt dat er voor het hoger onderwijs niet echt een probleem is omdat de meeste mensen die hoger onderwijs hebben gedaan, hoe dan ook werk vinden.

De heer Peeters heeft een aantal interessante vragen gesteld rond een oriëntatieproef of een toelatingsproef. Hij heeft die vragen echter niet beantwoord. Nochtans heeft hij daarover vermoedelijk wel een eigen mening. De test biedt een goede oriëntering. Voor bepaalde opleidingen zou de test – of bepaalde onderdelen ervan – echter ook bindend kunnen zijn. Daarover wil ze de mening van de heer Peeters kennen. Hoe staat hij tegenover een centraal eindexamen aan het einde van het aso, zoals dat bestaat in de meeste

andere Europese lidstaten? Zo kan men aan de achttienjarige een beter beeld geven van zijn eigen kennis en competenties. Op dit ogenblik bestaat een dergelijke objectieve evaluatie namelijk niet.

3.2. Tussenkost van mevrouw Kathleen Deckx

Mevrouw *Kathleen Deckx* verwijst naar de opmerking van de heer Leroy dat afgestudeerden van tso en bso niet altijd echt klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Zij zou graag weten in welke specifieke richtingen dat opvalt. Wat is de oorzaak van dit probleem? Welke oplossingen zijn er mogelijk?

Hoe moet men omgaan met de 6000 aso'ers die niet doorstromen naar hoger onderwijs en die dus niet echt voorbereid zijn op de arbeidsmarkt? Moet er binnen de aso-richtingen ook meer arbeidsmarktgericht gewerkt worden?

Ze is het ermee eens dat er aandacht moet zijn voor werkplekleren, degelijke begeleiding en een gepast instrumentarium. In de praktijk is het echter niet altijd evident om voor studenten een aangepaste en kwalitatieve werkplek te vinden. Hoe moet men daarmee omgaan? Doen de bedrijven op dat vlak wel de juiste inspanningen? Wat bedoelt hij met de opmerking dat de invulling van het werkplekleren nog te beperkt is?

De heer Peeters zegt niet expliciet of toetsen volgens hem wenselijk zijn voor de start van het hoger onderwijs. Wat moet er gebeuren indien een jongere niet slaagt? Hoe moet die verder georiënteerd worden? Moeten er schakeljaren worden opgericht tussen secundair en hoger onderwijs? Moet er niet meer op maat van de student worden gewerkt, ook in het hoger onderwijs? Wat doet men met een student die net niet slaagt in een toelatingsexamen? Betekent dat dat hij absoluut geen kans heeft om te slagen in de betrokken richting?

3.3. Tussenkost van mevrouw Elisabeth Meuleman

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* wil weten hoe de heer Leroy staat tegenover de algemene en brede eerste graad die bepleit wordt in de nota van de minister. Vindt hij het goed dat de keuze voor een beroepsgerichte opleiding zou worden uitgesteld? Dan is er namelijk minder tijd voor de eigenlijke beroepsopleiding, maar misschien zullen er wel meer jongeren een juiste keuze maken.

In zijn nota heeft hij het onder meer over de sleutelcompetenties die de jongeren in het onderwijs zouden moeten verwerven. Bij de arbeidsmarktgerichtheid heeft hij het over de wendbaarheid, over het vermogen om in te spelen op snelle maatschappelijke veranderingen. Ze vraagt zich af of dat niet in tegenspraak is met de vraag dat de jongeren klaar zouden zijn voor de arbeidsmarkt.

Als de 6000 mensen die na het aso niet verder studeren, beschikken over een set van sleutelcompetenties, kan men het volgens haar aan de arbeidsmarkt overlaten om te zorgen voor een korte beroepsgerichte opleiding. Ze wil weten of de heer Leroy het daarmee eens is.

3.4. Tussenkost van mevrouw Sabine Poleyn

Mevrouw *Sabine Poleyn* wil graag weten welk percentage van de leerlingen op dit ogenblik bereikt wordt met de samenwerking tussen excellentiecentra en secundaire scholen. Is het de bedoeling om alle leerlingen daarmee te bereiken? Ze veronderstelt dat het basisonderwijs geen doelgroep is. Het hoger onderwijs kan daar ook een beroep op doen, maar dan tegen betaling. Zijn er plannen om dat gratis te maken? Wat is de rol van de VDAB binnen het Beroepenhuis in Gent? Is het de bedoeling dat elke sector een dergelijk beroepenhuis

opricht, wellicht verspreid over Vlaanderen? Het is de bedoeling van de regionale technologische centra (RTC) om met alle partners samen te investeren in hoogtechnologische infrastructuur. Ze wil weten hoe dit te rijmen valt met de opdracht van de RTC's.

Uit de hoorzittingen is gebleken dat de bedoelingen van de hervorming van het secundair onderwijs voor een groot deel kunnen worden gerealiseerd door in te zetten op de lerarenopleiding. Het is haar niet duidelijk wat de VDAB te bieden heeft aan de leerkrachten als doelgroep.

De nieuwe structuur die wordt omschreven in het voorstel van minister Smet wordt sterk afgelijnd op de Vlaamse kwalificatiestructuur. Vanuit de onderwijswereld wordt dat niet zo positief bekeken. Ze veronderstelt dat men dat wel waardeert vanuit de arbeidsmarkt. Hierdoor wordt de positie van het zevende jaar bso minder duidelijk. Na het zesde jaar bso zouden de leerlingen een kwalificatie krijgen, maar dan een lagere. Se-n-Se (secundair-na-secundair) zou verbreed worden tot het bso. Ze vraagt zich af of dat positief is voor de arbeidsmarkt.

Men zegt dat het onderwijs beter zou moeten worden afgestemd op de arbeidsmarkt. Bij het opstellen van de beroepscompetentieprofielen voor hbo5 vanuit de SERV verlopen de discussies echter zeer moeilijk. Het is dus niet zo makkelijk om de noden van de arbeidsmarkt te omschrijven.

Aan de heer Peeters vraagt ze of er indicaties zijn dat het aanbod binnen de lerarenopleidingen zal moeten worden uitgebreid om deze hervorming te realiseren. Ze denkt daarbij onder meer aan de noodzakelijke bijscholingen.

3.5. *Tussenkomen van mevrouw Goedele Vermeiren*

Mevrouw *Goedele Vermeiren* sluit zich aan bij de vragen van de vorige sprekers. Ze is het eens met de opmerking van de heer Leroy dat afgestudeerden van het tso en het bso niet altijd klaar zijn voor de arbeidsmarkt.

De heer Leroy is voorstander van een brede eerste graad, wellicht omdat hij hoopt dat leerlingen dan een betere keuze zullen maken. Ze vraagt zich af of de opleidingstijd daarvoor niet te kort wordt. Zou men de competenties en de interesses van de leerlingen niet moeten beginnen opsporen in het basisonderwijs? De heer Leroy heeft het over schoolloopbaanbegeleiding, over studiekeuzebegeleiding en over loopbaandenken. Daarbij is inzicht in de arbeidsmarkt noodzakelijk. De leerkrachten, die in dit alles het eerste aanspreekpunt zijn, hebben echter niet altijd een zicht op de diverse studiemogelijkheden en op de arbeidsmarkt. Zij wil vernemen, ook van de heer Peeters, hoe dat kan worden ingepast in de opleiding van de leraar.

De heer Peeters is zich ervan bewust dat het aan het begin van het academiejaar eigenlijk al te laat is voor het afnemen van deze test. In dat verband verwees hij naar de maturiteitsproef die vroeger werd afgenomen aan het einde van het secundair onderwijs. Misschien zou het goed zijn als secundaire scholen in het zesde jaar tijd zouden vrijmaken voor het afleggen van die testen. Misschien moeten die testen meer bekend worden gemaakt.

3.6. *Tussenkomen van mevrouw Vera Celis*

Mevrouw *Vera Celis* sluit zich aan bij de vragen van de vorige sprekers. Van de heer Leroy wil ze vernemen of de arbeidsmarkt vragende partij is voor een dergelijke spectaculaire hervorming van het secundair onderwijs. Zullen de hervormingen tegemoetkomen aan de noden van de arbeidsmarkt? Kan het gelijkschakelen van het statuut van arbeiders en

bedienden geen positieve rol spelen? Hoe staat hij tegenover de koppeling van de opleidingen aan de Vlaamse kwalificatiestructuren?

Van de heer Peeters wil ze vernemen hoe men de studiekeuzebegeleiding naar het hoger onderwijs kan verbeteren binnen een hervormd secundair onderwijs. Kan een dergelijke test worden ingebouwd binnen een studiekeuzetraject in het secundair onderwijs?

3.7. Tussenkomst van mevrouw Kathleen Helsen

Mevrouw *Kathleen Helsen* merkt op dat er in het Vlaamse secundair onderwijs wel 800 studierichtingen zijn. Dat is heel veel. Binnen de geplande hervorming van het secundair onderwijs wil men daarin schrappen. Ze vraagt aan de heer Leroy of de arbeidsmarkt een dergelijk groot aantal studierichtingen nodig heeft. Waarmee dient men volgens hem rekening te houden bij het schrappen in die studierichtingen? Jongeren moeten inzetbaar zijn op een arbeidsmarkt die continu in beweging is. De heer Leroy is van oordeel dat de opdeling tussen arbeidsmarktgerichte en doorstromingsgerichte opleidingen niet direct een oplossing is voor de huidige knelpunten. Heeft hij dan een beter voorstel?

De heer Peeters heeft veel aandacht besteed aan een testinstrument. Een belangrijke vraag is echter of de eindtermen van het secundair onderwijs aansluiten bij de beginsituatie van het hoger onderwijs. Een eventuele kloof tussen beide moet men proberen te dichten, hetzij binnen het secundair onderwijs, hetzij binnen het hoger onderwijs. De uitgewerkte test maakt het mogelijk om extra begeleiding aan te bieden indien jongeren onvoldoende voorbereid zijn op een bepaalde opleiding binnen het hoger onderwijs. Men zou er ook kunnen van uitgaan dat bepaalde studierichtingen voldoende voorbereiding bieden voor een bepaalde opleiding van het hoger onderwijs. Op dit ogenblik is de keuzevrijheid echter heel groot. Ze vraagt zich af of die keuzevrijheid moet behouden blijven. Kan Se-n-Se of hbo5 een goede oplossing zijn wanneer de leerlijnen tussen secundair en hoger onderwijs niet perfect bij elkaar aansluiten?

3.8. Tussenkomst van de heer Filip Watteeuw

De heer *Filip Watteeuw* gaat in op het ontwikkelen van allianties om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te realiseren. De arbeidsmarkt moet worden binnengebracht in het onderwijs, maar misschien moet ook het onderwijs worden binnengebracht in de arbeidsmarkt. Hij vraagt zich af of het bedrijfsleven daar wel klaar voor is. Slechts een derde van de bedrijven heeft immers een competentiebeleid. Veel bedrijven voldoen zelfs niet aan de basisvoorwaarden om daarmee te beginnen. Binnen de human resources is er een evolutie aan de gang naar outsourcing. Bepaalde diensten worden uitbesteed. Aanvankelijk werd vooral de ‘payroll’ overgelaten aan een sociaal secretariaat. Nu worden ook training en opleiding uitbesteed. Daardoor zijn de bedrijven niet langer bezig met het competentiegericht werken. Dat zal de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt eveneens bemoeilijken. Welke instrumenten zijn er om het bedrijfsleven meer onderwijsgericht en meer competentiegericht te maken? Welk aanbod wil de VDAB doen op dit vlak? Hoe schat hij de huidige evoluties binnen het bedrijfsleven in?

3.9. Tussenkomst van mevrouw Marleen Vanderpoorten

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* sluit zich aan bij de vragen van de vorige sprekers. De heer Leroy merkte op dat men kostbare tijd kan verliezen door het wachten op een hervorming van het secundair onderwijs. Ze wil weten welke elementen volgens de heer Leroy dringend moeten worden aangepakt. Hoe kunnen die elementen uit de hervorming van het secundair onderwijs worden gehaald?

Ze sluit zich aan bij de vraag van mevrouw Poleyn over de RTC's en over het beroepenhuis. Hoe ziet de heer Leroy een eventuele uitbreiding van dat initiatief? Hoe kan het basisonderwijs worden bijgestuurd om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren?

Van de heer Peeters wil ze vernemen wie deze test nu kan gebruiken. Is de test bestemd voor de studenten die nu in de betrokken opleidingen zitten? Of kan hij mits enige aanpassing ook worden gebruikt in het secundair onderwijs?

3.10. Tussenkoms van de heer Boudewijn Bouckaert

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, wil weten of er ook een benchmark is gebeurd met de studenten die de test niet hebben afgelegd.

4. Antwoorden van de sprekers en replieken

4.1. Antwoorden van de heer Fons Leroy

De heer *Fons Leroy* antwoordt dat de VDAB ervan uitgaat dat men zich niet mag blindstaren op de technische componenten van het secundair onderwijs. De generieke competenties zijn minstens even belangrijk. Iemand die binnen het onderwijs generieke competenties verworven heeft, zoals leercompetenties, loopbaancompetenties en ondernemerscompetenties, staat altijd sterker op de arbeidsmarkt, welke studierichting hij ook gevolgd heeft. De kritiek van de ondernemers gaat meer over de generieke competenties dan over de technische. Technische competenties kan men immers vrij gemakkelijk bijspijkeren.

Het lijkt hem geen goed idee om jongeren te vroeg definitieve keuzes te laten maken. Dan krijgen ze immers niet de kans om hun talenten te ontdekken. Daarom lijkt een brede oriëntering hem beter. Vanaf het kleuteronderwijs zouden kinderen de kans moeten hebben om hun talenten en hun passies te ontdekken. Het onderwijs hoeft niet arbeidsmarktgericht te zijn in die zin dat het focust op beroepsgerichte of technische competenties. Men dient echter een talentstrategie uit te bouwen. Ook hij vraagt zich af of het mogelijk is om binnen het secundair onderwijs een oriënteringstest in te lassen.

Hij pleit niet voor arbeidsmarktgericht onderwijs. De actoren van de arbeidsmarkt moeten wel betrokken worden bij deze hervorming. De verantwoordelijkheid mag niet worden afgeschoven op het onderwijs. Het onderwijs is nu al overbevraagd. De arbeidsmarkt of de VDAB moeten de onderwijsdoelstellingen niet bepalen. Ze moeten wel nagaan waar men het onderwijs kan faciliteren bij het bereiken van die doelstellingen, vooral bij jongeren die kiezen voor arbeidsmarktgerichte opleidingen. De actoren van de arbeidsmarkt moeten inderdaad een grotere verantwoordelijkheid opnemen, onder meer door het aanbieden van stages en van werkplekleren en door het ter beschikking stellen van infrastructuur. De excellente centra moeten een goede onderwijs- en opleidingscontext bieden, niet alleen voor leerlingen, maar ook voor instructeurs en leerkrachten. De actoren van de arbeidsmarkt moeten de leerkrachten dus ook als doelgroep gaan beschouwen.

In Vlaanderen is er geen cultuur van levenslang leren. Ook hij vreest dat de huidige bedrijfscontext niet positief is voor het ontstaan van een dergelijke cultuur. De sociaaleconomische toestand en de verwachtingen van nieuwe kandidaten op de arbeidsmarkt zijn echter van die aard dat bedrijven wel zullen moeten investeren in levenslang leren. Bedrijven die zich niet ontwikkelen tot leeromgevingen dreigen de aansluiting te missen, zowel op economisch vlak als voor het aantrekken van nieuwe kandidaten. Het onderwijs moet een actor zijn op de arbeidsmarkt door de jongeren sleutelcompetenties aan te reiken. De

bedrijven moeten echter ook leeromgevingen zijn. Dat moet leiden tot het versterken van de competentieportfolio van de werknemer.

Goede instrumenten zoals het beroepenhuis moeten worden behouden. Men kan eraan denken het effect ervan te vermenigvuldigen door ze te koppelen aan de excellente centra. Als de sectoren bereid zijn om daarin te investeren, samen met de overheid, scholen, VDAB en Syntra, dan kunnen binnen de excellente centra ontdekhoeken worden uitgewerkt waar jongeren en werkzoekenden kunnen kennismaken met de diverse functies binnen een bepaalde sector. In de nota van de minister staat dat de competenties altijd verbonden zijn aan bepaalde contexten. Dat is echter niet makkelijk te realiseren op de arbeidsmarkt omdat die heel veel verschillende contexten heeft. Bij de inrichting van het onderwijs- en opleidingssysteem zou men echter tenminste de industriële context moeten inbouwen.

Hij meent dat het niet de taak is van de VDAB om aan te geven welke opleidingen er kunnen worden afgeschaft binnen een rationalisatie. Hij wil wel een aantal maatschappelijke criteria aanreiken die in overweging kunnen worden genomen. Inzake de inhoud van de opleiding moet men zich vooral afvragen of ze de generieke competenties versterkt. Het afschaffen van bepaalde richtingen mag het huidige onevenwicht binnen het aanbod niet nog versterken. Het onderwijs moet voldoende arbeidskrachten afleveren, niet alleen voor de socialprofitsector, maar ook voor de technologische richtingen en voor de industrie.

De VDAB maakt gebruik van de Vlaamse kwalificatiestructuur om de eigen opleidingen te positioneren. Een kwalificatiestructuur kan een instrument zijn om mensen te emanciperen, om hen te doen groeien naar een zo hoog mogelijk competentieniveau. Binnen de Vlaamse en de Europese kwalificatiestructuur wordt zestig percent van de beroepsbevolking echter gestigmatiseerd door ze te situeren op de onderste treden van deze structuur. Ook het onderscheid tussen arbeiders en bedienden werkt volgens hem stigmatiserend. Een Vlaamse kwalificatiestructuur zonder een beleid van leerladders is volgens hem een gemiste kans. Leerladders kunnen ook ontstaan door het verwerven van competenties op de werkvloer of in maatschappelijke activiteiten.

De allianties moeten inderdaad werken in twee richtingen. In de praktijk gebeurt er in Vlaanderen echter meer dan men wel denkt. Er zijn nu al allianties met het secundair en het hoger onderwijs, met bedrijven en sectoren, met de VDAB, met Syntra en met sectorfondsen. Dit zou echter de normale gang van zaken moeten zijn.

Uiteraard dienen de RTC's een belangrijke rol te spelen in de talentontwikkelingscoalities. Het is niet de bedoeling dat Onderwijs, Syntra of VDAB een dominante rol spelen binnen de excellente centra. Het moet een gemeenschappelijk verhaal worden. Dat is alleen mogelijk als de RTC's de rol spelen van katalysator. Daarvoor zouden de RTC's echter een neutrale actor moeten zijn die boven de andere actoren staat.

De vrije studiekeuze is een goede zaak. Heel wat jongeren komen echter op de arbeidsmarkt in een studierichting waarvoor weinig of geen vacatures zijn. Wanneer men de gemeenschap dan ook vraagt om een werkloosheidsvergoeding te betalen, dan gelden er andere regels. Hij vindt het onverantwoord om deze jongeren zes maanden te laten aanmodderen op de arbeidsmarkt. Men moet de moed hebben om hen een andere oriëntatie aan te reiken. Deze jongeren krijgen nog altijd vacatures doorspeeld die verband houden met hun oorspronkelijke keuze, maar ze moeten er een tweede beroep bijnemen. Als ze op de arbeidsmarkt komen, dan moet het duidelijk worden welke interessante competenties ze wel hebben, ook al biedt hun oorspronkelijke studiekeuze weinig perspectieven. Gezien zijn communicatieve vaardigheden kan een presentator bijvoorbeeld ingezet wor-

den als verkoper. De ontbrekende competenties kunnen worden aangevuld in een opleiding.

4.2. Antwoorden van de heer Erik Peeters

De heer *Erik Peeters* antwoordt dat hij een voorstander is van een oriënterings- of toelatingsproef. De huidige situatie leidt immers tot een gigantische verspilling van middelen. Ook de rectoren hebben zich hierover uitgesproken. Rector Van Cauwenberge, die sinds 1 oktober voorzitter is van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), heeft gezegd dat hij binnen de drie maanden een nota zal uitbrengen rond de invoering van een oriënterings- of toelatingsproef tegen 2013. In de pers werd vermeld dat de minister voorstander is van een 'assessment' of een breed beoordelingsprogramma. De heer Peeters is het daar niet mee eens en zegt dat het uitvoeren van een uitgebreid individueel assessment van kandidaat-studenten niet nodig is. Een goed ontwikkelde oriënterings- of toelatingsproef is voldoende.

In het buitenland wordt er gewerkt met een systeem van centrale eindexamens. Hij ziet niet zoveel heil in een dergelijk systeem. Volgens hem heeft het weinig zin om te testen wat men in de vooropleiding heeft gehad. Hij geeft het voorbeeld van het vak fysica. Voor veel opleidingen binnen de exacte wetenschappen of de technologie moet men namelijk wel een basis fysica hebben, maar in essentie start men vanaf nul. De mensen met een aangepaste vooropleiding hebben het in het begin heel gemakkelijk voor dat vak, maar zij hebben dan weer andere problemen. Eventuele oriënteringsproeven zou hij organiseren per interessegebied, per faculteit of zelfs voor meerdere faculteiten samen.

Hij is zeker een voorstander van het organiseren van oriëntatieproeven of toelatingsproeven op het einde van het secundair onderwijs. De oriëntering naar het hoger onderwijs vormt immers het sluitstuk van het secundair onderwijs. Bij de aanvang van het eerste academiejaar heeft men eigenlijk al een beslissing genomen op basis van een zelfinschatting. Na het toetsen moet men sowieso communiceren over de toetsresultaten.

Als de toetsen (oriëntatieproeven of toelatingsproeven) niet goed zijn, moeten ze worden aangepast. Als de toetsen de instroom naar het hoger onderwijs te zeer afremmen, dan moeten de toetsen eveneens worden aangepast. Als de toetsen erop wijzen dat men bepaalde competenties meer moet gaan uitbouwen in het secundair onderwijs, dan moet daarover worden gecommuniceerd en moet dat worden meegenomen in de hervorming van het secundair onderwijs.

Wanneer een individuele kandidaat-student niet slaagt voor de toets, dan bewijst men hem een dienst door hem duidelijk te maken dat hij voor dat gebied niet de geschikte competenties heeft. Deze jongere kan zich heroriënteren of hij kan aan het werk gaan. Men mag geen foutieve verwachtingen scheppen bij de jongeren.

Men is zich er duidelijk van bewust dat er een aanbod nodig is voor nascholing en lerarenopleiding. De hogescholen en de universiteiten hebben via hun diensten 'permanente vorming' en 'voortgezette opleidingen' een breed aanbod. Ze zullen hun aanbod natuurlijk moeten aanpassen eens de hervormingsplannen voor het secundair onderwijs zijn goedgekeurd.

Soms wordt opgemerkt dat er te veel contacten zijn tussen de universiteiten en het bedrijfsleven. Omwille van de centen zouden de universiteiten zich schikken naar de wensen van het bedrijfsleven. Daardoor zouden ze te weinig bezig zijn met de studenten. Hij is van oordeel dat een verwevenheid tussen het hoger onderwijs en de beroepswereld essentieel is.

De lesgever dient betrokken te zijn bij het bedrijfsleven. Ook de studenten moeten vrij snel in de opleiding geconfronteerd worden met het werkveld.

Hij vindt het een goed idee om de testen te laten afnemen op het einde van het secundair onderwijs. Hij is voorstander van een oriëntatieproef, maar op dit ogenblik hoeven de resultaten van deze proef nog niet bindend te zijn. Hij meent wel dat men een dergelijke proef zou moeten afleggen vooraleer men zich in het hoger onderwijs kan inschrijven. Als de resultaten van de proef bindend zouden worden, dan dreigen er problemen te rijzen omdat de financiering gebaseerd is op de instroom. Misschien zullen sommige faculteiten de testen dan iets gemakkelijker maken. De heer *Boudewijn Bouckaert* vraagt of een bindende toets niet het risico inhoudt dat studenten strategisch zullen antwoorden. De heer *Erik Peeters* beaamt dat dit gevaar bestaat. Hij weet wel dat de psychologen en de pedagogen die deze testen uitwerken, daarmee rekening houden.

De uitdaging bestaat erin de startcompetenties van het hoger onderwijs te laten aansluiten bij de eindtermen van het hoger onderwijs. Het is de bedoeling een continuüm te creëren. Als er een kloof blijkt te zijn, dan moet daaraan gewerkt worden. In dat kader werden ook Se-n-Se en hbo5 vermeld als mogelijke noodoplossingen om de overgang te helpen maken. Hij is van mening dat dat dit geen ‘noodoplossingen’ zijn, maar dat het gaat om volwaardige opleidingen. Een Se-n-Se-opleiding moet leiden tot een volwaardig diploma waarmee iemand echt aan de slag kan gaan. Ook een hbo5-opleiding is geen opstapje naar een professionele bachelor. Het is de bedoeling dat dit volwaardige opleidingen worden die een plaats hebben binnen het geheel. Se-n-Se- en hbo5-opleidingen zullen er wel voor zorgen dat een aantal jongeren die de opstap vandaag niet kunnen maken, dat dan wel kunnen doen. Het is de bedoeling om de EVK's te valideren bij het verder studeren na een hbo5-opleiding.

Kandidaat-studenten dienen de vrijheid te behouden om te kiezen voor een oriëntatietoets in een bepaald domein. De vooropleiding mag de latere studiekeuze niet determineren. De slaagcijfers van jongeren die in het secundair onderwijs een sterkere richting hebben gevolgd liggen hoger. Toch slagen er ook heel wat leerlingen die afkomstig zijn uit de zogenaamd zwakkere richtingen.

Het ontwikkelen van het instrument heeft veel tijd gevergd. In oktober is men het instrument beginnen testen bij een brede waaier aan instellingen, bij studenten die al ingeschreven waren voor een bepaalde opleiding. De test bleek een hoge betrouwbaarheid te hebben. Wie zwak scoorde voor de test, deed het ook niet goed voor de examens van januari. De heer *Peeters* verduidelijkt nog dat de website vrij toegankelijk is. Iedereen kan de test doen.

4.3. Replieken

Mevrouw *Ann Brusseel* vraagt of het de bedoeling is dat de test breed wordt verspreid, ook buiten de associatie K.U.Leuven?

De heer *Erik Peeters* zegt dat de test bekend is gemaakt binnen de associatie, voorgesteld werd aan de CLB's en op een studiedag en er worden workshops gegeven, onder andere in secundaire scholen om kennis te laten maken met de test. Het instrument heeft echter ook beperkingen: het gaat om vier opleidingen en een algemene oriëntatietest. Het is ook een vrij hard, confronterend instrument en in die zin mogelijks niet voor iedereen geschikt.

Verder is mevrouw *Ann Brusseel* van mening dat voor een oriënterings- of toelatingsproef er toch een centraal meetmoment moet zijn.

De heer *Erik Peeters* is van oordeel dat een eventuele oriënteringsproef zo breed mogelijk moet worden doorgevoerd. Zo niet, kunnen studenten bij verschillende instellingen testen gaan afleggen.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* vraagt of een verbreding van de bacheloropleiding, waarvoor sommige rectoren sympathie koesteren, wel nodig is bij een betere studiebegeleiding, bijvoorbeeld door een dergelijke test.

De heer *Erik Peeters* zegt dat de brede bachelors terug werden ingevoerd bij de ingenieurs. Het eerste jaar is er terug universeel. Het eerste jaar was volgens hem te specifiek. Voor tewerkstellingsmogelijkheden is een brede basis nuttig. Maar hij is geen voorstander van het verlengen van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs.

De heer *Filip Watteuw* deelt met de heer Leroy de bekommernis voor het levenslang leren en de rol van het bedrijfsleven. Hij heeft wel vragen bij de opvatting van de heer Leroy dat bedrijven die geen competentiebeleid zullen ontwikkelen, afgestraft zullen worden door de arbeidsmarkt. Er zullen nog meer inspanningen nodig zijn op het vlak van onderwijs.

De heer *Fons Leroy* antwoordt dat de VDAB werkt aan het faciliteren van bedrijven in het competentiegericht werken en handelen. Er wordt een systeem uitgebouwd om competentiegericht te ‘matchen’. Vacatures zullen competentiegericht moeten vertaald worden. Werkzoekenden zullen competentiegericht geregistreerd en opgeleid worden. Werknemers krijgen een portfolio met hun competenties. Hierdoor ontstaat een druk vanonder uit van medewerkers die hun carrière competentiegericht willen invullen. Het is de rol van de VDAB als regisseur op de arbeidsmarkt om die beweging mee te ondersteunen.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Kathleen HELSEN
Gerda VAN STEENBERGE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
EVC	eerder verworven competentie
EVK	eerder verworven kwalificatie
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
JES	Jeugd en Stad
RTC	regionaal technologisch centrum
Se-n-Se	secundair-na-secundair
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
tso	technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
ZOBEST	zelfonderzoek belangstelling einde secundair

BIJLAGE:

Grafiek bij de uiteenzetting van de heer Erik Peeters

Ter afronding: de eerste resultaten...

- Imperfect significant
lineair verband
- Matig positieve correlatie
→ Vragenlijst goede
voorspeller voor examen-
resultaten
→ De vragenlijst kan
deficiënties opsporen
→ Aanbieden van begeleiding
voor een welbepaald
opleidingsonderdeel

